

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

4 ex. verv.
 ex. 1: Orig.
 ex. 2: CO
 ex. 3: Dupl. CO₂
 ex. 4: KA verkn.

P A N O R A M A

periode 1 oktober 1973 - 1 april 1974

Algemene- en Kabinetsaangelegenheden**Staten-Generaal en Kamercommissie**

In de Staten-Generaal werden in deze periode geen voor de Dienst van direct belang zijnde onderwerpen behandeld.

De Vaste Commissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten vergaderde 68maal, nl. op 7 november 1973, met de Minister van Binnenlandse Zaken, Mr. W.F. de Gaay Fortman. Aan deze bijeenkomst, die plaatsvond in het BVD-gebouw, werd ook deelgenomen door de Secretaris-Generaal, Mr. P. van Dijke, het Hoofd van de Dienst en het Hoofd van het Kabinet. Ten behoeve van de nieuwe leden van de Vaste Commissie gaf het Hoofd van de Dienst, op verzoek van de Minister, een uiteenzetting over de taak en de werkwijze van de BVD. Van de onderwerpen die voorts aan de orde kwamen worden hier genoemd: de activiteiten van de "Rode Jeugd", de eventuele uitbreiding van het werkkerrein van de "Adviescommissie inzake de veiligheidsonderzoeken" en de belangstelling van de Dienst voor Nederlanders die een bezoek brengen aan landen met een communistisch regime.

Zes vanwege de Vaste Commissie in behandeling gegeven verzoekschriften werden afgedaan.

Van advies werd gediend voor de beantwoording van aan de Regering gestelde vragen van de Tweede Kamerleden:

Van der Lek,	over de bemoeienissen van de BVD ten aanzien van de "Rode Jeugd" te Eindhoven;
Van Gorkum,	betreffende de vertrouwensfuncties en het veiligheidsonderzoek bij de PTT en andere overheidsdiensten;
Krosse,	over de activiteiten van leden van de Poolse Ambassade ten aanzien van organisaties van Poolse vluchtelingen hier te lande en
mevr. Barendragt,	over de vrijheid en veiligheid van de op Nederlands grondgebied verblijvende Grieken.

Procureurs-Generaal

Het Hoofd van de Dienst woonde drie onder voorzitterschap van de Secretaris-Generaal van het Ministerie van Justitie gehouden bijeenkomsten van de Procureurs-Generaal bij.

Dese bijeenkomsten waren voor een belangrijk deel gewijd aan de bespreking van het rapport van de Recherche Adviescommissie inzake het recherche-onderzoek van georganiseerde misdrijven van terroristische aard, de taakomschrijving van de Informatiecentrale Bijzondere Zaken en de samenwerking van deze Centrale met de BVD speciaal in de gevallen, dat er van politiek gemotiveerde misdrijven sprake is.

Publie relations

Aan publiciteitsmedia, die hierom verzochten werd enkele malen achtergrondinformatie verstrekt over terroristische activiteiten in Nederland en in het buitenland.

Juridische Zaken

Aandacht werd geschonken aan de juridische aspecten van o.m. de volgende onderwerpen:

- de ontworpen grondwetsartikelen inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de uitzonderingstoestanden;
- het vreemdelingentoezicht en de vreemdelingenadministratie;
- de geschiedenis en de toepasselijkheid van artikel 218 van het Wetboek van Strafvordering, speciaal met het oog op de geheimhoudingsplicht en het verschoningsrecht van BVD-ambtenaren;
- de status van h.t.l. geaccrediteerde (toegelaten) diplomatieke en consulaire ambtenaren en de mogelijkheid hen tot heengaan te dwingen indien zij misbruik maken van hun positie.

Benelux-samenwerking

De Bijzondere Commissie voor het Personenverkeer kwam tweemaal bijeen en de subcommissie zesmaal.

Van de behandelde onderwerpen die de taak van de Dienst raken, worden genoemd:

- uitbreiding van het overleg tussen de nationale visadiensten van de Beneluxlanden betreffende de afgifte van visa;
- uitbreiding en verscherping van de grenscontrole;
- verwijdering van vreemdelingen;
- vraagstukken met betrekking tot asielaanvragers;
- de Chileense vluchtelingen;
- de illegale vestiging van Chinezen.

Het gebruikelijke overleg van de hoofden van de veiligheidsdiensten van de Beneluxlanden vond in de afgelopen periode tweemaal plaats.

Relatie met buitenlandse diensten

De halfjaarlijkse vergadering van de Hoofden van de Westeuropese veiligheidsdiensten werd in november 1973 in Parijs gehouden. Het Hoofd van de Dienst en een hoofdambtenaar namen er aan deel.

Voorafgaande aan deze vergadering besprak een werkgroep in Den Haag onder leiding van Hoofd BVD de mogelijkheid van het houden van een gemeenschappelijke cursus voor het middenkader van die veiligheidsdiensten. Het oogmerk daarvan is een hechtere samenwerking van de diensten te bevorderen.

Over het bevind van zaken werd gerapporteerd in de hierboven genoemde vergadering. Deze ging accoord met de ten aanzien van de cursus gedane voorstellen.

Nederland, initiatiefnemer in deze, zal de gastheer zijn van de eerste cursus die medio september 1974 in Den Haag zal worden gehouden.

De President van Italië benoemde het Hoofd van de Dienst tot Grootofficier in de orde van Verdienste van Italië.

Het Hoofd van de Dienst, het plaatsvervangend Hoofd en de juridisch adviseur van de Dienst werden onderscheiden door de benoeming van Commandeur resp. Officier in de orde van de Eikenkroon van Luxemburg.

Politiek terrorisme

Arabisch terrorisme

Nauwlettende aandacht verdiende - na het uitbreken in oktober 1973 van de vijandelijkheden in het Midden-Oosten - de vraag of het Palestijns verzet pogingen zou ondernemen om in Europa een "tweede front" te openen.

De als trait d'union tussen de Arabische ambassadeurs in Nederland en België fungerende honorair-consul van Koeweit in Nederland, , speelde bij het tot stand komen van het olie-embargo tegen Nederland een belangrijke rol. In zijn voorlichting aan de Arabische Ambassadeurs en aan zijn eigen regering wist hij, door een niet al te waarheidsgetrouwe weergave van de feiten, de indruk te vestigen, dat de Nederlandse Regering niet alleen mondeling, doch ook door het verlenen van daadwerkelijke hulp tijdens de jongste oktober-oorlog de Israëliische zaak had gesteund. Mede gezien het toch reeds pro-Israëliische image van Nederland in het Midden-Oosten, vormde dit de aanleiding voor de Arabische landen tot een olie-boycot van Nederland.

Op 25 november 1973 werd een Boeing 747 van de KLM, "de Mississippi", door Palestijnse terroristen kort na het vertrek uit Beiroet gekaapt. Doel van de kaping was de Nederlandse regering te doen afzien van het voornemen een tweede "Schönau" - een doorgangskamp voor Russische joden op weg naar Israël - in Nederland te vestigen.

De eis, die de kapers bij een tussenlanding in Nicosia stelden, nl. de vrijlating van seven aldaar gevangen zittende terroristen, leden van de Arab National Youth Organisation for the Liberation of Palestine (ANYOLP), doet vermoeden dat de kaping door de ANYOLP werd uitgevoerd. Na onderhandelingen op Malta, alwaar passagiers en stewardessen werden vrijgelaten en in Dubai, alwaar de kapers zich aan de autoriteiten ter plaatse overgaven, keerde het vliegtuig behouden op Schiphol terug.

Op 3 maart 1974 werd enige tijd na het vertrek uit Beiroet een VC-10 van British Airways gekaapt en naar Schiphol gedirigeerd. Na de evacuatie van de passagiers en bemanning werd het vliegtuig in brand gestoken. De beide kapers gaven zich over aan de politie en bekenden tot de ANYOLP te behoren.

Op 14 maart 1974 werd te Beiroet een poging tot kaping van een Boeing 747 van de KLM verijdeld. Ook deze kaping was waarschijnlijk door de ANYOLP georganiseerd.

Inmiddels ontving de KLM te Beiroet van de zijde van de ANYOLP enkele dreigbrieven, mede gericht aan de Nederlandse Regering, waarin een aantal eisen was geformuleerd.

Bij de bestrijding van het Arabisch terrorisme werd steeds nauw samengewerkt met het Ministerie van Justitie (CRI) en van Binnenlandse Zaken (O.O. en V.).

De "Union Nationale des Forces Populaires" (UNFP) - een in Marokko verboden oppositiepartij - beperkt haar activiteiten in Nederland sedert enige maanden niet meer tot propaganda vanuit België, doch tracht tot de oprichting van een Nederlandse afdeling te komen. In deze unie zou inmiddels een splitsing zijn opgetreden tussen een gematigde vleugel, die oplossing van de Marokkaanse problemen zoekt langs politieke weg en een radicale vleugel, die vanuit Lybië geleid wordt en een gewelddadig omverwerpen van het huidige regime in Marokko voorstaat.

De Rode Jeugd

Het lid van de Rode Jeugd, , die in juni 1973 op het station in Bindhoven werd aangehouden, toen hij materiaal geschikt voor het vervaardigen van vijf buisbommen uit een bagagekluis haalde, werd begin december door de Rechtbank in Den Bosch veroordeeld tot 1 jaar gevangenisstraf.

In verband met de aftrek van preventieve hechtenis betekent dit dat hij binnenkort weer zal vrijkomen.

Door Mr. werd namens zijn cliënt, Lucien van Hoesel, cassatie aangetekend tegen het arrest - medio november 1973 - van het Gerechtshof in Den Bosch, waarbij deze werd veroordeeld tot 2 jaar gevangenisstraf.

Het arrest van de Hoge Raad dat aanvankelijk was bepaald op 2 april is nader vastgesteld op 14 mei 1974.

De Rode Jeugd heeft medio maart jl. bekend gemaakt zich als "legale organisatie" te hebben opgeheven. In Rode Jeugd-termen houdt dit in dat de groep de illegale activiteiten zal voortzetten.

De verwachting is dat binnen afzienbare tijd geen nieuwe gewelddaden tegemoet behoeven te worden gezien.

De activiteiten om de Justitie, politie en de BVD te incrimineren gaan - i.v.m. het arrest van de Hoge Raad, waarbij o.m. over het aan de BVD in het proces Van Hoesel toegekende verschoningsrecht zal worden beslist - onverdroten voort.

Afdeling B

1-10-73/1-4-74

De CPN en de internationale communistische beweging

De deelname van de CPN als waarnemer aan de conferentie van communistische partijen uit de "kapitalistische" landen van Europa, die eind januari 1974 in Brussel werd gehouden, heeft niet tot grotere verbondenheid van de Nederlandse partij met de internationale communistische beweging geleid. Ook de relatie met afzonderlijke communistische partijen zoals de Westduitse en de Belgische is verslechterd. Dit is een gevolg van ongenuanceerde uitspraken van de CPN-leiding over de verkiezingsresultaten van deze partijen.

De CPSU lanceerde in oktober 1973 in een geschiedkundig Sowjet-tijdschrift opnieuw een aanval op de oud-voorzitter van de CPN, Paul de Groot.

Van haar kant heeft de CPN haar beschuldigingen omtrent het antisemitisme en revisionisme van de Sowjet-leiding herhaald. Dit geschiedde o.m. bij gelegenheid van de uitwijzing van de dissidente schrijver Solzhenitsyn.

In een verklaring van het Partijbestuur, uitgegeven naar aanleiding van de resultaten van de verkiezingen voor de Provinciale Staten (27-3-1974), heeft de CPN-leiding nog eens duidelijk gemaakt, dat zij haar betrekkingen met de internationale communistische beweging ondergeschikt acht aan haar binnenlandse politiek. Zij zal zich "zonder enige remming" afzetten tegen "toenemende revisionistische stromingen in een aantal socialistische landen" en tegen "enkele zich noemende communistische partijen in kapitalistische landen".

De CPN als organisatie

De organisatie van de partij baart de CPN-leiding al geruime tijd zorg. Het Secretariaat, ingesteld bij het 24ste congres (mei 1972), blijkt niet te voldoen. Het Partijbestuur beantwoordt niet aan zijn taak en in het Dagelijks Bestuur zitten - zo stelt men - incompetente personen.

Vooruitlopend op een reorganisatie van het bestuur is de politiek secretaris van het district Amsterdam en het lid van het Dagelijks Bestuur, , in januari 1974 aangesteld als "landelijk coördinator".

Hoogtepunten in het partijleven waren de "Nationale Manifestatie", op 20 oktober 1973 in Amsterdam gehouden, en de partijconferentie van eind december 1973. Beide waren bedoeld om de partij in stelling te brengen voor de te houden verkiezingen. In de met de verkiezingscampagne gepaard gaande ledenwerfactie werd de nadruk gelegd op de werving in PvdA-kring. In de partijpers werd van de overgang van enige tientallen PvdA-leden melding gemaakt. De CPN-leiding hoopt dat door deze actie in de PvdA een oppositionele stroming op gang zal komen die samenwerking met de CPN voorstaat.

De binnenlandse politiek van de CPN

De "constructieve oppositie", die de CPN tegenover het beleid van het huidige kabinet had vastgesteld, bleek in de praktijk te betekenen, dat de CPN slechts actie voerde voor zaken, waarvan zij verwachtte, dat daarvoor ook in socialistische kring aanhang kon worden gevonden. Men hoopt op deze wijze bij de PvdA het besef te doen groeien, dat voor een werkelijk progressief beleid een samenwerking tussen socialisten en communisten onontbeerlijk is. De CPN nam actief deel aan acties tegen de duurte, voor een huurstop, tegen de vestiging van een snelle kweekreactor in Kalkar en via het ANJV aan de acties van werkende jongeren.

De resultaten van de Provinciale Staten-verkiezingen (3,5% van de stemmen tegen 4,5% bij de Tweede Kamer-verkiezingen in 1972; een verlies van 9 van de 28 Staten-zetels) hebben tot herbezinning van deze politiek geleid.

De CPN-leiding beschouwt als de belangrijkste reden voor het geleden verlies het feit, dat in de afgelopen periode de indruk is gewekt, dat de CPN had plaatsgenomen op de bagagedragers van PvdA en NVV. Door harde actie, "tot aan de staking toe", wil men nu trachten de CPN "haar eigen identiteit" terug te geven.

Op de in december 1973 gehouden partijconferentie is betoogd dat het NVV zich van de politieke binding met de PvdA zou moeten losmaken. De CPN-leiding ziet deze binding als een barricade voor het toelaten van CPN-leden tot kaderfuncties in het NVV. Dit standpunt sluit aan op de CPN-tactiek om alle partijleden lid van het NVV te doen worden. Sinds de versoepeling van het NVV-toelatingsbeleid in november 1971 wordt dit met kracht nagestreefd.

De pro-Russische groeperingen

Het Jongeren-Kontakt voor internationale Uitwisseling (JKU), opgericht door jeugdige leden van de vereniging "Nederland - USSR" ter gelegenheid van het Tiende Wereldjeugdfestival (28 juli - 5 augustus in Oost-Berlijn), is er in geslaagd een kleine, doch vrij stabiele politieke organisatie op te bouwen. De activiteiten bleven tot dusverre beperkt tot het geven van scholing door prominente dissidenten aan een viertal groepen van geselecteerde jongeren en het organiseren van jongerenreizen naar de Sovjetunie. In de kring van het Dagelijks Bestuur is de verwachting uitgesproken, dat het JKU in de toekomst weleens zou kunnen dienen als een springplank naar een nieuwe communistische partij of naar een in pro-Russische geest omgevormde CPN.

Het Nederlands Comité voor Europese Veiligheid en Samenwerking (NCEVS) zag zijn inspanningen om in Nederland een brede beweging op te zetten voor de door de Sovjetunie gepropageerde Europese conferentie niet gehonoreerd. Wel heeft het comité Nederland vertegenwoordigd op enige door de communisten georganiseerde internationale bijeenkomsten.

De pro-Chinese groeperingen

De Socialistische Partij (SP) heeft haar agitatie tegen de milieuheffing en haar activiteiten in de buurten (via de Bond van Huurders en Woningzoekenden - BHW) voortgeset. Het tweede partijcongres, dat op 2 en 3 februari werd gehouden, bracht een nieuw beginselprogramma en nieuwe statuten en de organisatiestructuur aan te passen aan de groei van de partij (thans ca. 350 leden; oplage van "De Tribune" 25.000 ex.).

De Kommunistische Eenheidsbeweging Nederland - marxistisch-leninistisch (KEN-ml) - geschatte aanhang 300 à 400 personen - heeft zich vooral beziggehouden met solidariteitsacties o.m. bij gelegenheid van de bezetting van de Iraanse Ambassade door Perzische studenten en ter ondersteuning van de bevrijdingstrijd in Z.O.-Azië. Ook bij internationale manifestaties in Parijs en in West-Berlijn was de KEN-ml vertegenwoordigd. Nog dit jaar wil de KEN-ml - in navolging van de Westduitse KPD, waarmee goede contacten bestaan - alle nu nog versnipperd in allerlei comité's plaatsvindende anti-imperialistische activiteiten bundelen in een Liga tegen het Imperialisme.

Studenten

De studentenagitatie blijft gericht op kwesties als de universitaire bestuurs Hervorming en het collegegeld. Voorts spelen - meest lokale - "democratiserings"-problemen een rol.

In oktober nam de ASVA het besluit in de loop van dit voorjaar een aantal activiteiten gericht tegen de NAVO te organiseren. Het 25-jarig bestaan van de verdragsorganisatie zou daartoe de aanleiding vormen. Tot nu toe heeft de ASVA alleen op 26 en 27 april een anti-NAVO-vergadering - die slechts door 70 man werd bezocht - belegd. De CPN die een aanmerkelijke invloed heeft onder ASVA-studenten en die ook in het ASVA-bestuur vertegenwoordigers heeft, was daarbij op de achtergrond betrokken.

De belangstelling van de kant van studenten voor het CPN-lidmaatschap neemt nog steeds enigzins toe.

De twee "maoïstische" studentenorganisaties, de Marxistisch-Leninistische Studentenbond (MLS) en de Kommunistische Studentenbond (KSB) zetten hun pogingen voort hun aanhang aan verschillende universiteiten uit te breiden. Vooral de KSB heeft daarbij niet zonder succes gewerkt.

Anarchisme

Begin december 1973 heeft de anarchistische Federatie van Vrije Socialistena een congres gehouden waaraan door 55 personen werd deelgenomen. Dit aantal bevestigt de indruk dat de belangstelling voor het anarchisme toeneemt. In de Federatie bestaat een zekere spanning tussen de jongere leden. Dit trad ook tijdens het congres aan de dag. De jongeren trachten de traditionele en onvruchtbare denkpatronen die het Nederlandse anarchisme zo lang hebben gekenmerkt, te doorbreken. Zij zoeken aansluiting bij hedendaagse meer actieve stromingen. Zelfs het gebruik van geweld wordt in afwijking van de pacifistische traditie niet langer zonder meer afgewezen. Het standpunt van de jongere anarchisten is, dat geweld onder bepaalde omstandigheden acceptabel is nl. als de strijd tegen het kapitalisme dit eist.

Trotskisme

In februari is, waarschijnlijk in Zweden, het tiende wereldcongres van de 4e Internationale (tendens Verenigd Secretariaat) gehouden. Hieraan heeft ook een vertegenwoordiger van de Nederlandse Sectie deelgenomen. Sinds deze sectie zich heeft aangesloten bij de tendens Verenigd Secretariaat (de belangrijkste stroming van de trotskistische wereldbeweging) profiteert ze van de algemene opleving die in het trotskisme te constateren is. De Nederlandse Sectie (officieel genaamd de Revolutionair Communistische Bond) tracht vooral - en met succes - aan invloed te winnen via de door haar gedomineerde "massa"-organisatie, de Kommunistenbond Proletarisch Links.

De Bond voor Dienstplichtigen

De "witte" BVD, nog steeds voornamelijk gericht op infiltratie in de VVDM - waarbij zij overigens concurrentie heeft gekregen van het communistische ANJV (Algemeen Nederlands Jeugd Verbond) - heeft ook het plan opgevat dit jaar een anti-NAVO campagne te organiseren.

De witte BVD hoopt daartoe medewerking te krijgen van zusterorganisaties in het buitenland. Men hoopt een internationale manifestatie te kunnen houden. De anti-Peynenburg actie (tegen de dienstplicht-hervorming) wordt door de "witte" BVD thans in het kader van de anti-NAVO campagne geplaatst. Men vermoedt dat de NAVO de instigator van dergelijke hervormingsplannen is met het doel de discipline in de NAVO-strijdkrachten te verhogen.

Afdeling C

Sovjetunie

De in oktober 1973 uitgebroken vijandelijkheden in het Midden-Oosten en de daaruit voortvloeiende politieke en economische verwickelingen leidden tot meer contact van de Sovjet-ambassade met de Arabische diplomatieke missies h.t.l..

Vertegenwoordigers van Egypte, Saoedi-Arabië, Irak, Tunesië en de honorair consul van Koeweit werden enige malen ter ambassade genood voor lunches, recepties e.d.. Voor de Sovjet-inlichtingenofficieren vormden de verwickelingen aanleiding om informatie te vergaren over de olie-situatie en -aanvoer in Nederland en eventuele verzending van materiaal vanuit Nederland naar Israël.

De in het vorige verslag vermelde verzoeken van de Sovjet-ambassadeur tot uitbreiding van de vertegenwoordiging met enige veiligheidsfunctionarissen zijn door de Minister van Buitenlandse Zaken afgewezen.

Ter verbetering van de materiële beveiliging van gebouwen en terreinen heeft de Sovjet-vertegenwoordiging thans beveiligingsapparatuur, extra verlichting en omrasteringen aangebracht.

Verschillende malen alarmeerde de vertegenwoordiging de politie in verband met verdacht uitsiende voorwerpen of pakketten. In alle gevallen was sprake van loos alarm. Ook toonden de Russen zich zeer beducht voor lijf en goed bij aangekondigde of verwachte demonstraties. Tot incidenten, anders dan het beschadigen van Sovjet-auto's, is het echter niet gekomen.

De Sovjet-autoriteiten te Moskou hebben m.i.v. 5 april 1974 versachtingen aangekondigd van de beperkte bewegingsvrijheid van aldaar geaccrediteerde buitenlandse diplomaten en om reciprociteit verzocht voor de Sovjet-diplomaten in het buitenland.

De versachtingen worden van weinig reële betekenis geacht en in NAVO-verband vindt thans overleg plaats over het antwoord op dit Sovjet verzoek.

Inmiddels werd de APN-Novosti correspondent - een geïdentificeerde inlichtingenofficier - die op het kantoor van de persattaché in de ambassade werkzaam is, doch geen deel uitmaakt van de vertegenwoordiging, door de Minister van Buitenlandse Zaken onder het regime van de beperkte bewegingsvrijheid gebracht.

Tevens werd de Sovjet-ambassade er op gewezen dat deze correspondent niet gerechtigd is tot het voeren van een CD-kenteken op zijn auto. De ter sake gegeven aanwijzingen zijn inmiddels opgevolgd.

Met instemming van de Sovjet-ambassade valt de organisatie van de culturele uitwisseling tussen Nederland en de Sovjetunie in steeds sterkere mate toe aan de Vereniging Nederland - USSR, sulks ten nadele van de regelingen zoals voorzien in de Culturele Overeenkomst gesloten tussen Nederland en de USSR.

Met voorbijgaan van de bij de uitvoering van deze overeenkomst betrokken Ministeries weet de Vereniging Nederland - USSR vaak medewerking en steun te verkrijgen van lagere overheidsorganen - met name gemeentebesturen - bij het organiseren van Sovjet-russische culturele manifestaties.

Aan een verzoek van het Ministerie van Buitenlandse Zaken zich van zodanige steun te onthouden gaf in één geval het Gemeentebestuur Amsterdam gehoor.

Anderzijds traineren de Sovjet-autoriteiten vaak langdurig het geven van toestemming voor bezoeken - in het kader van deze overeenkomst - van Nederlandse wetenschapsbeoefenaren aan instellingen in de Sovjet-unie.

Daarnaast kwamen ook in deze verslagperiode weer gevallen voor van benaderingen door de Sovjet-russische Staatsveiligheidsdienst van Nederlandse studenten, die in het kader van de Culturele Overeenkomst in de Sovjetunie studeren.

Het in de loop van 1973 op instigatie van de Vereniging Nederland - USSR opgerichte Jongeren Comité voor Internationale Uitwisseling (JKU) ontvangt hulp en medewerking van de Sovjet-vertegenwoordiging bij de uitvoering van zijn programma. De Russen stellen o.m. sprekers beschikbaar voor bijeenkomsten, seminars en de scholing van kaderleden van het JKU.

Ook onderhoudt de Sovjet-vertegenwoordiging hechte relaties met bestuursleden van het Nederlandse Comité voor Europese Veiligheid en Samenwerking, welk Comité - zoals bekend - in belangrijke mate de Russische standpunten uitdraagt.

De in ons land wonende vreemdelingen van Russische origine - merendeels met Nederlanders gehuwde Russinnen, die deswege een dubbele nationaliteit bezitten - werden schriftelijk door het Russische Consulaat te Den Haag opgeroepen om zich aldaar te melden met een aantal pasfoto's in verband met de uitreiking van een nieuw Sovjet-paspoort. Hiermede wordt kennelijk beoogd de registratie van het adressenbestand van de hier verblijvende Sovjetrussen bij te werken.

De vestiging van het bijkantoor van de Belgisch-Sovjetrussische joint-venture Transworld Marine Agency N.V. te Amsterdam - waarvan in vorig verslag sprake was - kreeg zijn beslag.

Per 1 januari 1974 treedt deze joint-venture op als scheepsagent van Sovinflot voor de Nederlandse havens gelegen ten Noorden van Scheveningen. Dit agentschap berustte vóór deze datum bij de N.V. Spliethoff te Amsterdam.

De N.V. Peja Helling te Arnhem verkreeg van de Sovjet-autoriteiten vergunning voor de opening per 1 januari 1974 van een kantoor te Moskou.

Tenslotte zij vermeld, dat de Sovjetrussische inlichtingenofficieren h.t.l. gegevens trachten te verzamelen over de Chinese Volksrepubliek. Hun belangstelling geldt met name de politieke en militair-strategische ontwikkelingen en de Chinees-Nederlandse economische betrekkingen.

Duitse Democratische Republiek

De bezetting van de sedert januari 1973 h.t.s. gevestigde ambassade bestaat thans uit veertien medewerkers, o.w. seven diplomaten. In maart jl. werd op de ambassade zend- en ontvangstapparatuur geïnstalleerd.

De Oostduitse Ambassaderaad, belast met politieke aangelegenheden en de Ambassade-secretaris, belast met pers- en culturele aangelegenheden onderhouden geregeld contact met bestuursleden van de Vereniging Culturele Uitwisseling (VCU). Dit hield verband met de plannen van deze Vereniging tot oprichting van een Vriendschapvereniging Nederland - DDR.

Ook staan beide diplomaten in contact met bestuursleden van het Jongeren Comité voor Internationale Uitwisseling (JKU) en van de Vereniging Nederland - USSR.

Contacten werden waargenomen tussen de Oostduitse consul en hier verblijvende Chileense vluchtelingen, die bezoeken aan de DDR wensen te brengen of voornemens zijn naar de DDR te emigreren. De consul zorgde voorts voor onderdak van Chileense vluchtelingen, die in afwachting van hun doorreis naar Oost-Berlijn, één of meer dagen in Nederland moesten doorbrengen. In november 1973 logeerde één van deze vluchtelingen bij de INTERFLUG-vertegenwoordiger te Amsterdam. Tijdens het bezoek van de Chileen , secretaris-generaal van de Socialistische Partij in Chili, aan Amsterdam in maart jl., berichtte diens adjudant de Oostduitse Ambassade, dat als de verantwoordelijke man voor de Chileense Socialistische Partij in ons land zal optreden. Enkele dagen later werd door de Oostduitse Ambassaderaad ontvangen.

De secretaris van het Medisch Comité Nederland-Vietnam, , maakte in maart 1974 een reis naar Oost-Berlijn op uitnodiging van het Oostduitse Vietnam-Solidariteitscomité. De ambassade verstrekte hem een vliegticket voor deze reis.

Er bestaat een vrij frequent contact tussen de ambassade en enige Nederlandse opleidingsinstituten voor leraren. Door de afdeling Germanistiek van de Stichting Opleiding Leraren (SOL) te Utrecht werd van 14 tot 19 maart jl. een DDR-week annex tentoonstelling over het onderwijs in de DDR georganiseerd. De hierboven genoemde ambassade-secretaris voor pers- en culturele aangelegenheden kwalificeerde deze manifestatie als iets unieks, dat tot nu toe nog in geen enkel (Westers?) land was voorgekomen. Naast sprekers van de SOL vervulden ook vijf Oostduitse wetenschapsmensen tijdens deze week spreekbeurten.

Op initiatief van een 36-tal Nederlandse Bedrijven - w.o. drie bedrijven met een Oostduits meerderheidsbelang - is op 4 juli 1973 de Stichting "Nederland - DDR Instituut" opgericht. Als deel van instituut wordt genoemd: de bevordering van de handel, industrie en financiering. Voorts de oprichting van gemeenschappelijke ondernemingen en technische service- en commerciële bedrijven. Het instituut is te Den Haag, Zeestraat 78 gevestigd. Het ligt in het voornemen te zijner tijd ook een kantoor in Oost-Berlijn te openen. In december 1973 te Den Haag gevoerde besprekingen tussen een Nederlandse en een Oostduitse delegatie, hebben geleid tot de parafering van een accord inzake economische, industriële en technische samenwerking, met een looptijd van 10 jaar.

Aanwijzingen, dat de ambassade in Nederland inlichtingenactiviteiten bedrijft, zijn tot op heden niet verkregen. Bij de vanuit de DDR op Nederland gerichte activiteiten van de Oostduitse inlichtingendiensten viel een toename te bespeuren van pogingen om Nederlanders per brief te werven voor medewerking aan deze diensten.

De brieven zijn afkomstig van al dan niet bestaande instellingen, onder namen als: "Institut für Strukturforchung", "Office for Foreign Information" en "Forschungsvereinigung für Entwicklungsprognostik".

In die gevallen, waar Nederlanders in relatie traden met deze instellingen, kwam de Oostduitse spionage opzet duidelijk naar voren. De gevraagde inlichtingen hebben vrijwel steeds betrekking op de in ons land gevestigde installaties van de NAVO.

De overige Europese communistische landen

Volgens nog onbevestigde berichten zouden de Sovjetrussische inlichtingendiensten momenteel een vergrote inspanning eisen van de diensten van enige satellietlanden op het terrein van de industriële spionage.

In de afgelopen periode werd te Amsterdam een kantoor van het Poolse Staatsbureau ORBISZ gevestigd. Te Rotterdam ving de Poolse-Nederlandse joint-venture op scheepvaartgebied, "PSAL-Nederland", zijn werkzaamheden aan.

De Bulgaarse Handelsmissie nam op 1 maart 1974 haar intrek in het pand Alexander Gogelweg 22, alhier.

De Polen zijn er thans op uit om de organisaties van Poolse emigranten in ons land te verenigen in één overkoepelend orgaan, dat volledig onder controle staat van Warschau.

De wijze, waarop de Poolse consul - tevens inlichtingenofficier - , emigranten hierbij tot medewerking tracht te dwingen, leidde - zoals ook bleek uit perspublicaties - tot verzet in deze kringen. De consul hanteert o.m. het al dan niet verlenen van visa voor bezoek aan familie in Polen als middel om pressie op de emigranten uit te oefenen.

De Tsjechoslowaakse inlichtingendienst tracht het ontstaan van organisaties van emigranten uit de CSSR, die vrijwel allen tot de intelligentsia behoren, te voorkomen. Men doet dit door lastercampagnes en het saaien van tweedracht. Een vanuit Praag gedirigeerde actie veroorzaakte het vroegtijdig einde van het emigrantenblad "OKNO". Dit blad werd sedert enige jaren h.t.l. uitgegeven door Tsjechische emigranten, die stelling kozen tegen het huidige regime in de CSSR.

Een Tsjechischestagiair aan de T.H. te Eindhoven verklaarde in contact te staan met een aan de Tsjechische ambassade te Den Haag verbonden inlichtingenofficier. Deze had hem opdracht gegeven om bepaalde informatie - o.m. inzake productiegegevens - over Philips te verzamelen.

Aandacht wordt gegeven aan gevallen, waarin bleek dat communistische inlichtingendiensten onderdanen van hun landen inlichtingenopdrachten hadden verstrekt voorafgaande aan hun verzoek een uitreisvisum voor een bezoek aan Nederland i.v.m. het huwelijk met een Nederlander of Nederlandse te verkrijgen.

De onlangs in functie getreden Tsjechoslowaakse handelsraad blijkt in het verleden in het buitenland betrekken te zijn geweest bij inlichtingenactiviteiten.

De als medewerker van de Tsjechoslowaakse inlichtingendienst geïdentificeerde bracht in februari jl. een bezoek aan ons land als secretaris van de Tsjechoslowaakse afdeling van de Interparlementaire Unie. Hij bezocht het parlement en sprak met enkele leden van de Eerste en Tweede Kamer.

Bij schietpartijen tussen Joegoslaven op 24 en 25 december 1973 te Amsterdam vielen drie doden en enkele gewonden. Het merendeel van de betrokkenen heeft criminale antecedenten. De hoofdverdachte beweerde evenwel, dat leden van de Joegoslavische inlichtingendienst UDBA met het schieten begonnen waren, omdat deze dienst zich op hem wilde wreken. Hij zou nl. een liquidatieopdracht van de UDBA niet hebben uitgevoerd. Hoewel moordaanslagen bij de UDBA niet ongebruikelijk zijn en in deze zaak inderdaad politieke motieven kunnen hebben meegespeeld, is tot dusver vast komen te staan dat hier sprake was van een politieke afrekening.

Chinese Volksrepubliek

De afgelopen periode kenmerkte zich door het komen en gaan van Chinese handelsdelegaties op het gebied van precisieinstrumenten, röntgen-apparatuur, e.d., die o.m. bedrijven als Philips bezochten. De Chinese ambassade wil te Amsterdam een pand aankopen, dat als pied à terre moet dienen voor deze ons land bezochende delegaties.

Enkele Chinese technici vestigden zich - voorlopig voor de duur van twee jaar - te Alblassterdam als toezichhouders bij de bouw van voor de C.V.R. bestemde hoppersuigers. Het ziet er naar uit, dat zich binnenkort nog meer Chinese technici bij hen zullen voegen.

Steeds meer leden van de "Vereniging van Overzee-Chinezen" verzoeken om een Chinees paspoort teneinde de C.V.R. te bezoeken. Dit lijkt door de ambassade alhier te worden aangevraagd.

Er worden voorbereidingen getroffen om 3 à 4 groepsreizen van Nederlanders naar China mogelijk te maken. De deelnemers aan deze reizen stammen uit het universitaire milieu, waarin de ambassade inmiddels over veel contacten beschikt.

Molukkers

De controverse tussen R.M.S.'ers en pro-Indonesisch gezinde Molukkers spitste zich in verslagperiode toe en leidde tot een reeks acties en tegenacties.

Als protest tegen de beweerde onderdrukking door Indonesië van het zelfbeschikkingsrecht van de Molukken organiseerde Pemuda Masjarakat (jongerenorganisatie van de MANUSAMA-groepering) op 27 december 1973 te 's-Gravenhage een demonstratie, waarbij Indonesische vlaggen werden verbrand.

Behalve officiële protesten van Indonesische zijde had dit incident een tegendemonstratie van pro-Indonesië georiënteerde Molukse jongeren tot gevolg.

Een uitlating van de Indonesische ambassadeur betreffende een confrontatie van Molukse activisten met Indonesische commando's gaf vervolgens aanleiding tot nieuwe R.M.S.-demonstraties, waarbij wederom Indonesische vlaggen werden verbrand.

De reeds sterke onlustgevoelens onder de R.M.S.-aanhangers werden nog vergroot door een brandstichting in het kantoor van de Badan Persatuan R.M.S. (groepering van MANUSAMA) te Den Haag.

De R.M.S.-organisaties schrijven deze aanlag toe aan de met de Indonesische ambassade sympathiserende Molukkers en sien hierin tevens een bevestiging van hetⁱⁿ R.M.S. kringen circulerende gerucht, dat de Indonesische ambassadeur commando's naar Nederland liet komen.

Nog afgezien van deze gebeurtenissen, is de bestaande controverse verscherpt door steeds frequenter wordende plaatselijke conflicten. In het aldus ontstane klimaat neemt het gevaar voor acties, met een ordeverstoring en gewelddadig karakter, steeds meer toe. Over deze aangelegenheden is er een voortdurend interdepartementaal contact met de Ministeries van Justitie (CRI), van Binnenlandse Zaken (O.O. en V.), van Buitenlandse Zaken en van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk.

Afdeling D

Overheid

De "Werkgroep elektronisch mechanische bewaking van rijksgebouwen", bestaande uit medewerkers van de Rijksgebouwendienst en de BVD, bestudeert thans de vraag of het nodig is over te gaan tot de oprichting van een rijksalarmsentrale ter beveiliging van daarvoor in aanmerking komende overheidsobjecten.

Bedrijven

Door gezamenlijke bezoeken en inspecties door medewerkers van de Dienst en van de betrokken militaire inlichtingendienst werd het contact met de bedrijven, waar geclassificeerde opdrachten van het Ministerie van Defensie worden uitgevoerd, verdiept en versterkt. In het kader van de beveiliging tegen sabotage nam het aantal contacten met vitale bedrijven toe, in het bijzonder in de sector van de electriciteitsproductie.

Veiligheidsonderzoeken

De Adviescommissie inzake de Veiligheidsonderzoeken behandelde een bezwaarschrift - het tweede sinds de inwerkingtreding van de Beschikking Antecedentenonderzoeken in maart 1970 - ingediend door een sollicitant naar een vertrouwensfunctie bij de PTT, tegen wiens aanstelling bezwaren bestonden op grond van bij het veiligheidsonderzoek gebleken politieke antecedenten. De grootst mogelijke meerderheid der Commissie deelde de bezwaren van de PTT. Overeenkomstig dit meerderheidsadvies werd de betrokkene niet aangesteld. Naar aanleiding van dit geval stelde het Tweede Kamerlid Van Gorkum vragen aan de Ministers van Binnenlandse Zaken en van Verkeer en Waterstaat.

Afdeling E

Vertaal- en uitwerkcapaciteit

De vertaaleenheid van Oosteuropese talen zal op 1 juli 1974 worden versterkt met een medewerker voor de Tsjechische taal. Gezien het geringe aanbod van werkrachten die uit veiligheids oogpunt toelaatbaar zijn, zal er in de loop van dit jaar toe worden overgegaan aan eigen personeel een cursus spreekvaardigheid in het Tsjechisch en het Hongaars te geven.

Opleiding en verving

Op 20 maart 1974 werd het tweede opleidingsgebouw met een korte openingstoespraak door de Secretaris-Generaal, Mr. P. van Dijke, officieel in gebruik genomen. Het heeft zijn nut reeds bewezen. Door de grote capaciteit kon al een klein gedeelte van de achterstand die in de laatste jaren in de opleiding van nieuwe cursisten is ontstaan worden ingelopen.

Voor nieuwe personeelsleden van de Dienst werd een extra basiscursus en een extra praktijkcursus ingelast.

In november 1973 vond een zestal tweedaagse herhalingscursussen plaats voor ca. 180 personeelsleden voor de Rijks- en de Gemeentepolitie, die werkzaamheden t.b.v. de Dienst verrichten.

Voorts werd zoals gebruikelijk medewerking verleend aan verschillende opleidingen van de politie en de strijdkrachten.

Onderzoekgroep

Het ziet er naar uit dat de vervulling van de 8 vacatures bij de onderzoekgroep geen bijzondere problemen zal opleveren. Daardoor zal de groep weer redelijk op sterkte komen.

Ondanks het vrij grote aantal uitgebreide onderzoeken, dat t.b.v. de werving van eigen personeel moest worden ingesteld, is er in het werk geen noemenswaardige achterstand opgetreden.

Observatie

Het beeld van de werkzaamheden van de observatie- en volggroep is ongeveer gelijk gebleven aan dat van het vorige half jaar.

Acties tegen enige in ons land vertoevende leden van de Baader-Meinhof groep werden uitgevoerd in nauwe samenwerking met de politie en in overleg met de betrokken Westduitse instanties.

De acties hadden een succesvol verloop. Zij zijn van een soort, waarin de tijdfactor een belangrijke rol speelt en waarvan bij de groep een grote slagvaardigheid en een bijzonder vermogen tot improvisatie wordt gevraagd.

Afdeling AGD

Automatiseringsproject

Naar de Werkgroep Conversie rapporteerde is met de conversie van de centrale kartotheek een begin gemaakt. De ontworpen procedures en instructies zijn in de praktijk goed uitvoerbaar gebleken. Een eerste controle van de geconverteerde gegevens heeft aangetoond dat de groep die de conversie uitvoert naar beheren functioneert.

De projecten die tot dusver met behulp van conventionele IBM-penskaartenapparatuur ten uitvoer werden gelegd zijn reeds overgeheveld naar één van de twee kleine computersystemen, die primair voor de conversie worden gebruikt. De gehuurde IBM-machines zijn aan de leverancier teruggegeven.

Het aantal uitzendkrachten dat voor de conversie kon worden geworven bedraagt nog maar een derde van het aantal dat nodig is om de conversie binnen de gestelde termijn te voltooien. Er bestaat evenwel goede hoop, dat binnen afzienbare tijd meer krachten kunnen worden ingeschakeld.

De Werkgroep Computerbeveiliging worstelt met het probleem van de straling die van de conversieapparatuur uitgaat. Deze blijkt buiten het gebouw waarneembaar te zijn. Nagegaan wordt of het mogelijk is, dat buitenstaanders de straling zodanig registreren dat naderhand de tekst van de verwerkte informatie kan worden vastgesteld. Dit onderzoek heeft ook ten doel de afscherming te verzekeren van het grote computersysteem dat eind 1975/begin 1976 zal worden afgeleverd. De Werkgroep Calamiteitenbeveiliging die eind februari werd geïnstalleerd heeft de opdracht gekregen na te gaan welke voorzieningen moeten worden getroffen om de gevolgen van computerstoringen van korte en langere duur op te vangen.

Afdeling Financiën en Inwendige dienst

Begroting

De voor het lopende begrotingsjaar aangevraagde uitbreiding van de personeelsbezetting van 5 man werd goedgekeurd. In het voor 1975 ingediende begrotingsvoorstel is rekening gehouden met een uitbreiding van het personeel met 15 man, waardoor de sterkte zou komen op 693. Daarin zijn begrepen de 20 tijdelijke krachten, die i.v.m. de automatisering de conversie van de kaartsystemen uitvoeren.

Nuisvesting

In november 1973 werd het tweede voor de opleiding bestemde gebouw in gebruik genomen, nadat het betreffende pand door de Rijkgebouwendienst op deugdelijke wijze voor het gebruik gereed was gemaakt.

In het hoofdgebouw is met enige vertraging een ingrijpende verbouwing voltooid. Hierdoor kwam een werkruimte tot stand voor de posttypistes, die de conversiewerkzaamheden uitvoeren en kwam een ruimte voor de opstelling van een kleine computer ter beschikking.

Nadat aanvankelijk problemen waren gerezen over de financiering van deze verbouwing, die dankzij een persoonlijke interventie van de Directeur-Generaal van de Rijkgebouwendienst werden opgelost, is met grote voortvarendheid aan dit project gewerkt.

Het tekort aan ruimte in het hoofdgebouw is nu zodanig geworden, dat vele medewerkers geen passende werkruimte meer bezitten. Daarom is de Minister d.d. 25 februari jl. verzocht om uitbreiding van kantoorruimte toe te staan. Er wordt gezocht naar hiervoor geschikte panden in de directe omgeving van het hoofdgebouw. De aandacht werd gevestigd op het gebouw President Kennedylaan 15-17 thans in gebruik bij het Ministerie van Financiën. Dit zal naar verwacht wordt eind 1975 vrijkomen als Financiën zijn intrek neemt in het nieuwe gebouw, dat voor dit Ministerie wordt opgetrokken.

De IBM-computer die door de Rijkskanteermachinecentrale t.b.v. de Dienst besteld is zal volgens contract in het tweede halfjaar van 1975 geleverd worden. Dan zal de computerzaal, die in het souterrain zal worden ondergebracht, gereed moeten zijn. De Minister werd d.d. 13 december 1973 schriftelijk verzocht de Rijkgebouwendienst opdracht te verlenen de computerzaal tot stand te brengen.

Foto- en Reprografie

Dese sectie hield van 28 januari tot 1 februari jl. een expositie om in het bijzonder de operationele medewerkers te tonen wat met fotografische technieken mogelijk is en wat de sectie in dit opzicht kan doen.

De expositie werd bezocht door een groot aantal operationele medewerkers en ook door enkele vertegenwoordigers van de militaire inlichtingendiensten en van de IDB.

Afdeling Personeel

Om de communicatie met de verschillende afdelingen in de Dienst te verbeteren vinden sinds kort maandelijks besprekingen plaats tussen het hoofd van de afdeling Personeelszaken en de hoofden van de afdelingen. Op deze wijze verkrijgt de afdeling Personeelszaken een duidelijker beeld van de wensen en behoeften op personeelgebied. Daarnaast kan het gevoerde personeelbeleid worden getoetst aan situaties, die zich in de praktijk voordoen.

Het bestaande, goede contact met de Rijkse Psychologische Dienst kon nog enigszins worden geïntensiveerd. Een grondiger selectie van sollicitanten voor de Dienst wordt daardoor bevorderd.

Het bevredigende resultaat van de personeelwerving, waarvan reeds in de vorige periode werd melding gemaakt, heeft zich voortgezet.

Er vond een veelvuldig overleg plaats met de Commissie van Overleg. In aansluiting daarop vonden enige gesprekken plaats met groepen van medewerkers uit de Dienst. Deze werden gehouden in een geest van openhartigheid en wederzijds vertrouwen, hetgeen niet inhiield dat op alle punten overeenstemming werd bereikt.

/ Enkele aan de personeelregistratie ontlede ^vgegevens zijn in de bijlage vermeld.

Bijlage Panorama 1 oktober 1973 tot 1 april 1974

<u>Uit dienst</u>	: 8 mannen	9 vrouwen (+ 1 uurloon-typiste)
f.l.o.	: 6 (2 hogere, 4 middelbare ambtenaren).	4 (2 middelbare, 2 lagere ambtenaren).
op verzoek	: geen	6 (6 lagere ambtenaren)
wachtgeld	: 1 (hogere ambtenaar)	
invaliditeitspensiën	: 1 (middelbare ambtenaar).	

<u>In dienst</u>	: 19 mannen	15 vrouwen
waarvan:	3 chauffeurs	8 typistes (v.o. 1 regio-typiste)
	1 koerier	1 registrator-odeur
	1 systeemontwerper	3 vertaalsters
	1 vertaler	1 secretaresse
	1 aanslagkracht	2 administratief medewerkers
	2 stagiairs	
	3 redacteurs	
	1 beveiligingsbeambte	
	2 radiotelegrafisten	
	1 programmeur	
	1 assistent huish. dienst	
	1 administratief medewerker	
	1 hoofdamtenaar (terug van verlof b.b.).	

Niervan zijn aangetrokken 20 personeelsleden door tussenkomst van reeds in Dienst zijnde personen, e.q. dienstrelaties en 14 door advertenties.

Gedeeltelijke dagtaak: 42 vrouwen (waarvan 5 ongehuwd).